Civiline byla Nr. e3K-3-47-916/2021 Teisminio proceso Nr. 2-70-3-01238-2020-0 Procesinio sprendimo kategorija 3.1.7.6

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. kovo 10 d.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Alė́s Bukavinienės ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinė bylą pagal ieškovės J. J. ieškinį atsakovei vidarajai akcinė bendrovei "Tvorų statyba", tretėji asmenys, nepareškartys savarankškų reikalavimų, A. B. II, valstybės įmorie Registrų centras, M. S., M. S., A. S., I. Š., del uždraudimo atlikti veiksmus ir turtinės žalos atlyginimo beį atsakovės uždarosios akcinės bendrovės "Tvorų statyba" priešieškinį ieškovei J. J. dėl deklaracijos apie statinio statybos užbaigimą pripažinimo negaliojančia nuo sudaryno momento ir inžinerinių statinių teisinės registracijos ieškovės vardu panaikinimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- 1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimą nepriėmus byloje baigiamojo teismo procesinio sprendimo, aiškinimo ir taikymo.
- Atsakovė UAB "Tvorų statyba" priešieškiniu prašo pripažinti negaliojančia nuo sudarymo momento 2019 m gruodžio 16 d. Dekkaraciją apie statinio statybos užbaigimą Nr. I(toliau Dekkaraciją) bei panaikinti nekilnojamojo turto: kitų iržinerinių statinių tvoros, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini); duomenys neskelbtini); duomenys neskelbtini); kitų iržinerinių statinių tvoros, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini); duomenys neskelbtini); du
- Atsakovė taip pat prašė iki teismo sprendimo isiteisėjimo dienos taikyti laikinasias apsaugos priemones padaryti įraša Nekilnojamojo turto registre dėl nuosavybės teisės į nekilnojamuosius daiktus, esančius adresu Šiauliai. (duomenys neskelbtini), perleidimo draudimo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Šiaulių apylinkės teismas 2020 m. gegužės 29 d. nutartimi prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tenkino ir nurodė padaryti išrašą viešame registre uždraudžiant perleisti ieškovės vardu registruotas nuosavybės teises į nekilnojamuosius daiktus: kitus iržinerinius statinius tvorą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini); kitus iržinerinius statinius tvorą, unikalus Nr. (duomenys neske
- Teismas, atsižvelgdamas į priešieškinio reikalavimą pripažinti negaliojančia nuo surašymo momento Deklaraciją ir panaikinti ginčo turto teisinę registraciją, nusprendė, kad laikinųjų apsaugos priemonių netaikymas gali apsunkinti atsakovei galimai palankaus teismo sprendimo įvykdymą. Prašomos taikyti laikinosios apsaugos priemonės buvo laikytos proporcingomis reiškiamam reikalavimui, padedančiomis užtikrinti tiek atsakovės, tiek ieškovės interesų
- Šiaulių apygardos teismas, išnagrinėjęs ieškovės atskirąjį skundą, 2020 m. liepos 15 d. nutartimi Šiaulių apylinkės teismo 2020 m. gegužės 29 d. nutartį paliko nepakeistą, priteisė iš ieškovės atsakovei UAB "Tvorų statyba" 363 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą
- Apeliacinės irstancijos teismas nurodė, jog byloje taikyta laikinoji apsaugos priemonė įrašas viešame registre dėl nuosavybės teisės perleidimo draudimo yra laikinai apribojanti vieną iš nuosavybės teisės sudedamųjų dalių disponavimą ginčo turtu. Netaikius disponavimo apribojimų ginčo turtu, iškovė turėtų galinybė jį perleisti tretiesiems asmenims ar kitaip apsunkinti atsakovės galimybė įgyvendinti jos nuosavybės teisė. Atsakovei palankaus teismo sprendimo jvykdymras tisėsogai priklausytų nuo kito asmeris galimybės disponuojant turtu. Ditų perleista nuosavybės teisė į šį turtą, turto grąžinimas atsakovei taptų komplikuotas. Teismas pažymėjo, jog įrašo viešamė registre apie draudimą perleisti nuosavybės teisės atlikimas yra tik prevencinė priemonė, užtikrimanti esamos padėties išsaugojimą.
- Teismas taip pat pažymėjo, jog atsakovė pateikė prašymą priteisti iš ieškovės 363 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo už advokato teisines paslaugas už atsiliepimo į atskirąjį skundą parengimą. Kartu su atskiruoju skundu pateikė saskaitą už teisines paslaugas bei mokėjimo nurodymą. Teismas, atsižvelgdamas į tai, kad ieškovės atskirasis skundas netenkintas, nurodytą sumą priteisė atsakovei iš ieškovės (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau ir CPK) 93 straipsnio 1 dalis).

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

- Ieškovė kasaciniu skundu prašo panaikinti Šiaulių apygardos teismo 2020 m. liepos 15 d. nutarties dalį, kuria atsakovei iš ieškovės priteista 363 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, ir dėl šios dalies priimti naują sprendimą šioje bylos proceso stadijoje nespręsti atsakovės apeliacinės instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - Apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas atsakovei 363 Eur bylinėjimosi išlaidų attyginimą už atsiliepimo į atskirąjį skundą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo rengimą, pažeidė CPK 93 straipsnio 1 dalį, Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį sąuti iš kitos šalies savo patirtų bylinėjimosi išlaidų attyginimą turi teisę tik ta proceso šalis, kurios naudai primrtas sprendimas. Šios teisės normos prasme proceso šalis, kurios naudai primrtas sprendimas, suprantama kaip šalis, kuriai sprendimas yra palankus, kuri laimėjo ginčą. Ši šalis paaiškėja teismui išnagrinėjus byla ir priėmus (primrant) sprendimą dėl ginčo esmės. Tokiai proceso šaliai pagal aptariamą teisės normą pralaimėjusi šalis turi kompensuoti civilinių teisių gynybai išleistas lėšas patirtas bylinėjimosi išlaidas. Nagrinėjamu atveju civilinė byla pagal ieškovės ieškinį bei atsakovės priešieškinį nėra išnagrinėta pirmosios instancijos teisme ir nėra primtas sprendimas nė vienos iš šalių naudai.
  - Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamos praktikos aiškinant bei taikant CPK 93 straipsnio 1 dalį, kai bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teismas dar nėra baigtas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-280-219/2018). Kasacinis teismas yra šaiškinęs, kad kol nėra šragrinėta civilinė byla ir nėra priimtas sprendimus nė vienos iš šalių naudai, t. y. kol teismas dėl ginčo esmės nėra priemęs teismo procesinio sprendimo, iš kurio būtų galima nustatyti, kuri šalis laimėjo ginčą byloje, priteisti bylinėjimosi išlaidų nėra pagrindo. Tai, kad pirmosios instancijos teismas terikino šalies procesini prašymą dėl laikinijų apsaugos priemonių taikymo ir apeliacinės instancijos teismas šią nutartį paliko nepakeista, nesudaro pagrindo tarp šalių kilais ginčą vertinti kaip išspręstą ieškovės naudai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-280-219/2018). Nagrinėjamo klausimo ir civilinės bylos Nr. e3K-3-280-219/2018 is uo atveju turi precedento galią. Pagrindo nukrypti nuo šio precedento apeliacinės instancijos teismas nenurodė. 92
- 10. Atsiliepimų į kasacinį skundą CPK 351 straipsnyje nustatyta tvarka negauta

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylinėjimosi išlaidų pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį paskirstymo apeliacinės instancijos teisme, kai šis teismas atskirojo skundo nagrinėjimo procese išsprendžia pirmosios instancijos teismo mutarties dėl laikimųjų apsaugos priemonių pagrįstumo ir teisėtumo klausimą, o pačios bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teisme nėra baigtas

- Kasaciniame skunde keliamas klausimas, ar apeliacinės instancijos teismas pagrįstai, atskirojo skundo nagrinėjimo procese išsprendęs pirmosios instancijos teismo nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo pagrįstumo ir teisėtumo klausimą, pačios bylos nagrinėjimui pirmosios instancijos teisme nesant baigtam, priteisė bylinėjimosi išlaidų, patirtų dėl atsiliepimo į atskirąjį skundą rengimo, atlyginimą. Kasaciniame skunde pažymima, jog apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamos praktikos.
- . Teisėjų kolegija pažymi, jog šiam procesiniam klausimui spręsti aktualioje CPK. 88 straipsnio 1 dalyje išvardytos išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu. Prie jų priskiriamos išlaidos, susijusios su procesinių dokumentų rengimu, kurioms, be kita ko, priskiriamos ir išlaidos dėl atsiliepimo į atskirajį skundą parengimo (CPK. 88 straipsnio 1 dalies 6 punktas).
- . Išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu, kaip ir visos bylinėjimosi išlaidos, yra kompensacinio pobūdžio. Tai reiškia, kad išlaidos, asmens patirtos ginant pažeistą teisę, turi būti visiškai ar iš dalies atlyginamos. Bylinėjimosi išlaidų atlyginimą bei esminius bylinėjimosi išlaidų paskirstymo principus reglamentuoja CPK 93 straipsnio nuostatos. Šio straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad

šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.

- . Viena iš <u>CPK 93 straipsnio</u> 1 dalyje įtvirtintos teisės normos taikymo sąlygų teismo sprendimas, priintas šalies naudai. Pagal šią teisės normą gauti iš kitos šalies savo patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą turi teisę tik ta proceso šalis, kurios naudai priintas sprendimas (teismo procesinias sprendimas), o teismas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo sprendžia tik esant sprendimui (teismo procesiniam sprendimui), priintam (priintamam) šalies naudai, ir šiuo remdamasis. Aptariamos teisės normos prasme proceso šalis, kurios naudai priintas sprendimas, suprantama kaip šalis, kuria isprendimas yra palankus, kuri laimėjo ginčą byloje (pavyzdžiui, ieškovas, kurio ieškinys patenkintas). Ji paaiškėja teismui išnagrinėjus bylą ir priėmus (priimant) sprendimą dėl ginčo esmės. Tokiai proceso šaliai pagal aptariamų teisės normą pralaimėjusioji šalis turi kompensuoti civilinių teisų gymybai išleistas lėšas patirtas bylinėjimosi išlaidas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-7-701/2018 16, 17 punktus; 2019 m. spalio 10 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-294-611/2019 16 punktą).
- Kasaciniame skurde pažymima, jog apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas bylinėjimosi išlaidų atlyginimą dėl atsiliepimo į atskirąjį skurdą parengimo, kol bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teisme nebuvo baigtas ir byloje nebuvo priimtas baigiamasis procesinis sprendimas, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, aiškinančios CPK 93 straipsnio 1 dalies taikymo pagrindus, nesilaikė aktualių Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-280-219/2018 pateiktų išaiškinimų.
- Vertindama nurodytus argumentus, teisėjų kolegija pažymi, jog pagal Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 33 straipsnio 4 dalį teismai, priimdami sprendimus atitinkamų kategorijų bylose, yra saistomi savo pačių sukurtų, o žemesnės instancijos teismai – ir aukštesnės instancijos teisma ja Leituvos Respublikos komputentinis atunikami, kategorijų vykse, yla satistinio taisvikių, suformuliotų analogiškose ar iš esmės parašiose bylose. CPK 4 straipsnycį pivirinta nuostata, kad vienodos teismų praktikos formavimą įstatymų nustatyta tvarka užtikrina Lietuvos Aukščiausiasis. Teismas. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d., 2007 m. spalio 24 d. nutarimuose, pasisakydamas dėl teismo precedento reikšmės, yra pažymėjes, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta bendrosios kompetencijos teismų instancinė sistema turi funkcionuoti taip, jog būtų sudarytos priekidos formuotis vienodai (nuosekliai, neprieštaringai) bendrosios kompetencijos teismų praktika, kad tokios pat (analogiškos) bylos turi būti sprendžiamos ne sukuriant naujus teismo precedentus, konkuruojančius su esamais, bet paisant jau įtvirtintų ir taip garantuojant teismų praktikos vienodumą bei jurisprudencijos teismų praktika stirinkamų kategorijų bylose turi būti koreguojama ir naujit teismo precedentai tų kategorijų bylose gali būti kuriami tik tada, kai tai yra neišvengamai, objektyviai būtina (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-315-915/2018, 17 punktas).
- 17. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nuosekliai pabrėžia teismų pareiga laikytis savo pačių ar aukštesnės instancijos teismų analogiškose ar iš esmės panašiose bylose sukurtų precedentų, taip užtikrinant teismų praktikos nuoseklumą ir nuspėjamumą. Teismo precedentų laikymasis išreiškia teisės stabilumo ir asmenų lygybės prieš įstatymą ir teismą idėją. Todėl ir teismų praktikos koregavimo neišvengiamas, objektyvus būtinumas paprastai turi būti nulemtas priežasčių,

kurios yra svaresnės nei poreikis išsaugoti teisės stabilumą ir užtikrinti, kad iš esmės panašiose situacijose esančių asmenų bylos būtų sprendžiamos vienodai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-315-915/2018, 18 punktas).

- . Ieškovės nurodytoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-280-219/2018 buvo sprendžiamas iš esmės analogiškas klausimas kaip ir šioje byloje, t. y. buvo vertinama situacija dėl bylinėjimosi išlaidų pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį paskirstymo apeliacinės instancijos teisme, kai šis teismas atskirojo skundo nagrinėjimo procese sprendė pirmosios instancijos teismo nutarties dėl laikirujų apsaugos priemonių pagristumo ir teisėtumo klausimą, o šios bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teismas nebuvo baigas. Šioje byloje kasacinis teismas šiaškino, kad kol nėra šinagrinėta civilinė byla ir nėra priintas sprendimas nė vienos iš šalių naudai, t. y. kol teismas dėl ginčo esmės nėra priemęs teismo procesinio sprendimo, įš kurio bilų galima nustatyti, kuri šalis laimėjo ginčą byloje, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nėra pagrindo. Tai, kad pirmosios instancijos teismas nutartimi patenkino ieškovės procesini prašvima dėl laikinuju apsaugos priemonių taikvmo ir apeliacinės instancijos teismas šią nutarti paliko nepakeistą, nesudarė pagrindo tarp šalių kilusį ginčą vertinti kaip išspręstą ieškovės naudai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-280-219/2018, 13 punktas).
- Atsizvelgdama į nurodytos bylos ir šios bylos aplinkybes, minėtus kasacinio teismo išaiškinimus, teisėjų kolegija sutinka su kasaciniame skunde nurodytais argumentais, kad apeliacinės instancijos teismas, nesant CPK 93 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygų, nepagristai priteisė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą dėl rengto atsiliepimo į atskirąjį skundą ir taip nukrypo nuo minėtos kasacinio teismo formuojamos praktikos (CPK 93 straipsnio 1 dalis).
- Teisėjų kolegija taip pat pažymi, jog bylinėjimosi išlaidų priteisimo klausimai nėra šalių vykstančio materialinio teisinio pobūdžio ginčo dalis, tačiau materialinio teisinio pobūdžio ginčo išsprendimo rezultatas lemia procesinio teisinio pobūdžio reikalavimo pagrįstumą, t. y. laimėjusiai šaliai attyginamos jos turėtos išlaidos, kurių ji turėjo siekdama apginti pažeistą teisę (CPK 270 straipsnio 5 dalies 3 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-473/2012; 2019 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-294-611/2019, 15 punktas).
- 21. Tokio vertinimo yra laikomasi ir teisės doktrinoje, pažymint, jog CPK 93 straipsnio 1 dalyje nustatytos bendrosios bylinėjimosi išlaidų paskirstymo proceso šalims taisyklės pagrindu laikomas principas "pralaimėjęs moka", kai išlaidų paskirstymas nustatomas pagal bylos proceso rezultatą - kimėjimą ar pralaimėjimą. Tokiu atveju išlaidos "seka paskui įvykį" (angl. cost follow the event) (Simaitis, R. Bylinėjimosi išlaidos civiliniame procese. Vilnius: Registrų centras, p. 309-310).
- 22. Bylinėjimosi šlaidų atlyginimo prigintis, minėti jų atlyginimo paskirstymo principai lemia, jog tik priėmus byloje baigiamąjį teismo procesinį sprendimą atsiranda sąlygos spręsti bylinėjimosi šlaidų atlyginimo klausimą, o ne išsprendus byloje atskirus procesinio pobūdžio prašymus ir atsižvelgus į jų tenkinimo ir (ar) netenkinimo baigtį. Taigi, kol nėra įsiteisėjęs procesinis sprendimas dėl ginčo esmės, proceso šalis, kurios atžvilgiu buvo taikomos laikinosios apsaugos priemonės, negali būti vertinama kaip pralaimėjusi bylą ir attitinkamai laikoma pažeidusia kitos šalies teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-321-313/2017, 15 punktas; 2018 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-280-219/2018, 11 punktas). Dėl šių priežasčių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas šioje stadijoje, nesant byloje priimto baigiamojo teismo procesinio sprendimo, laikytinas permelyg ankstyvu bei neatitinkančiu CPK 93 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygų.
- Atsižvelgdama į tai, kas pirmiau minėta, teisėjų kolegija nusprendžia, kad apeliacinės instancijos teismais netinkamai aiškino ir taikė procesines nuostatas, reglamentuojančias bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, bei nesivadovavo kasacinio teismo formuojama praktika šiuo klausimu, todėl nepagrįstai, nesant tam <u>CPK 93 straipsnio</u> 1 dalyje mustatytų sąlygų, išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą. Nustatytas netinkamas <u>CPK 93 straipsnio</u> 1 dalies taikymas yra pagrindas naikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo mutarties dalį (<u>CPK 346 straipsnio</u> 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 4 dalis). Ją panaikinus primamas naujas sprendimas (<u>CPK 359 straipsnio</u> 4 dalis) – taiskovės prašymas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo paliktinas nenagrinėtas, pažymint, jog šis atsakovės prašymas turi būti išspręstas byloje priėmus galutinį procesinį sprendimą (<u>CPK 296 straipsnio</u> 1 dalies 4 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

Kasacinis teismas turėjo 12,10 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu). Šių, kaip ir kitų, bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas išspręstinas pirmosios instancijos teismo, šiam priimant bylos nagrinėjimo baigiamąjį teismo aktą (baigiamąjį teismo procesinį sprendimą).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civiliniu bylu skyriaus teisėju kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 strainsnio 1 dalies 1 ir 4 punktais, 362 strainsnio 1 dalimi.

Panaikinti Šiaulių apygardos teismo 2020 m. liepos 15 d. nutarties dalį, kuria iš ieškovės J. J. (a. k. (duomenys neskelbtini)) atsakovei UAB "Tvorų statyba" (j. a. k. 304180958) priteistas 363 Eur (trijų šimtų šešiasdešimt trijų Eur) bylinėjimosi iškaidų attyginimas už atslilepimo jatskirąji skundą parengimą, ir dėl šios dalies priimti naują procesinį sprendimą — atsakovės prašymą dėl bylinėjimosi iškaidų attyginimo priteisimo palikti nenagrinėtą. Kitą Šiaulių apygardos teismo 2020 m. liepos 15 d. nutarties dalį palikti nenagrinėtą. Si Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžama ir sitiesėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos

Vasarienė